

Mechanické napětí v bezstykové koleji

Obsah

- konstrukce koleje
- bezstyková kolej
- metody měření
- výzkum na DFJP
  - měření teploty v hlavě kolejnice
  - měření vlivu gradientu průměrné teploty kolejnice
- shrnutí

Konstrukce koleje

Železniční svršek

Železniční svršek

- část trati, která plní nosnou a vodící funkci pro jízdu drážního vozidla
- v klasické konstrukci tvořen:
  - kolejovým ložem
  - pražci
  - kolejnicemi
  - drobným kolejivem a upevňovacími

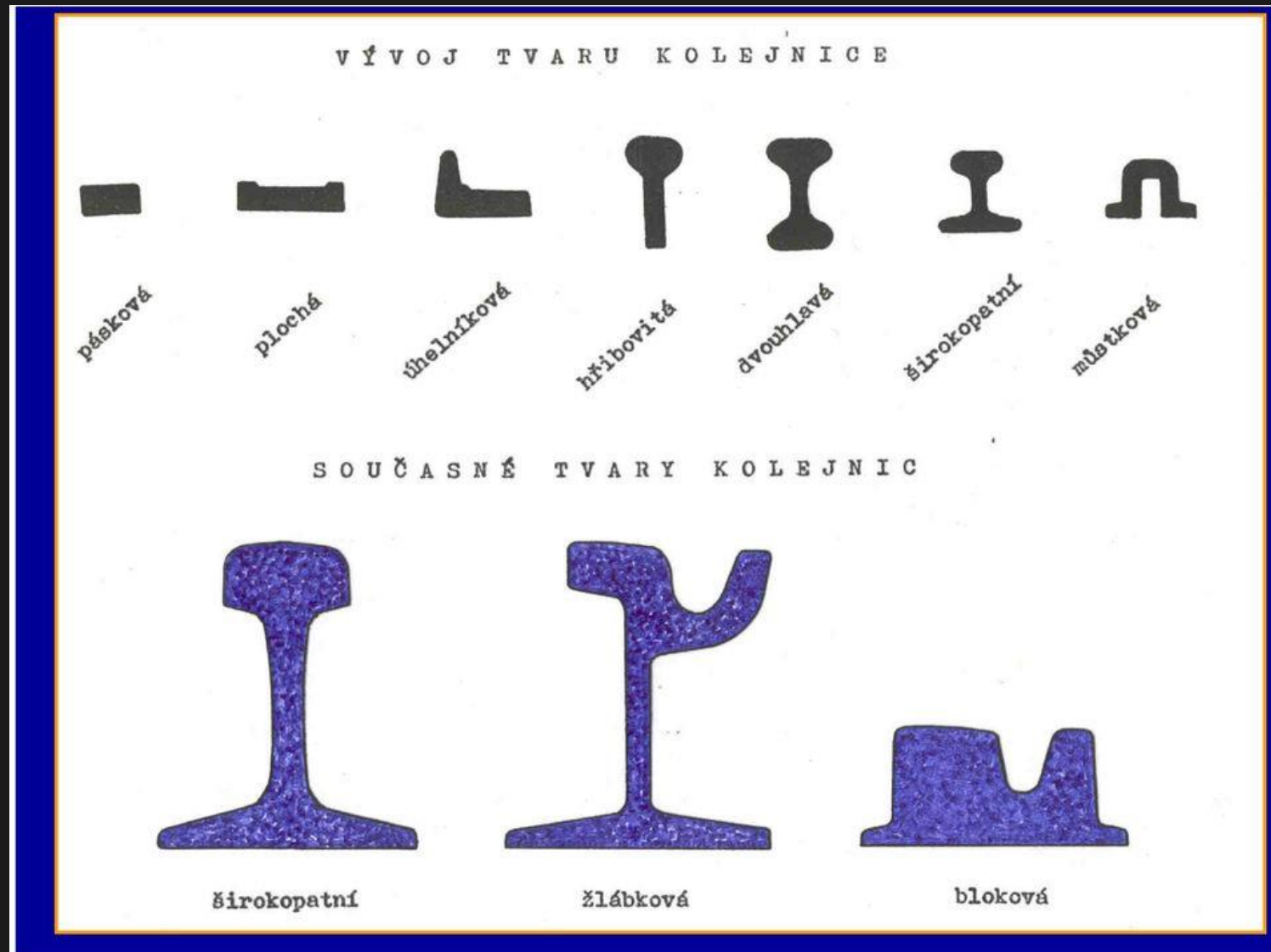
Železniční svršek

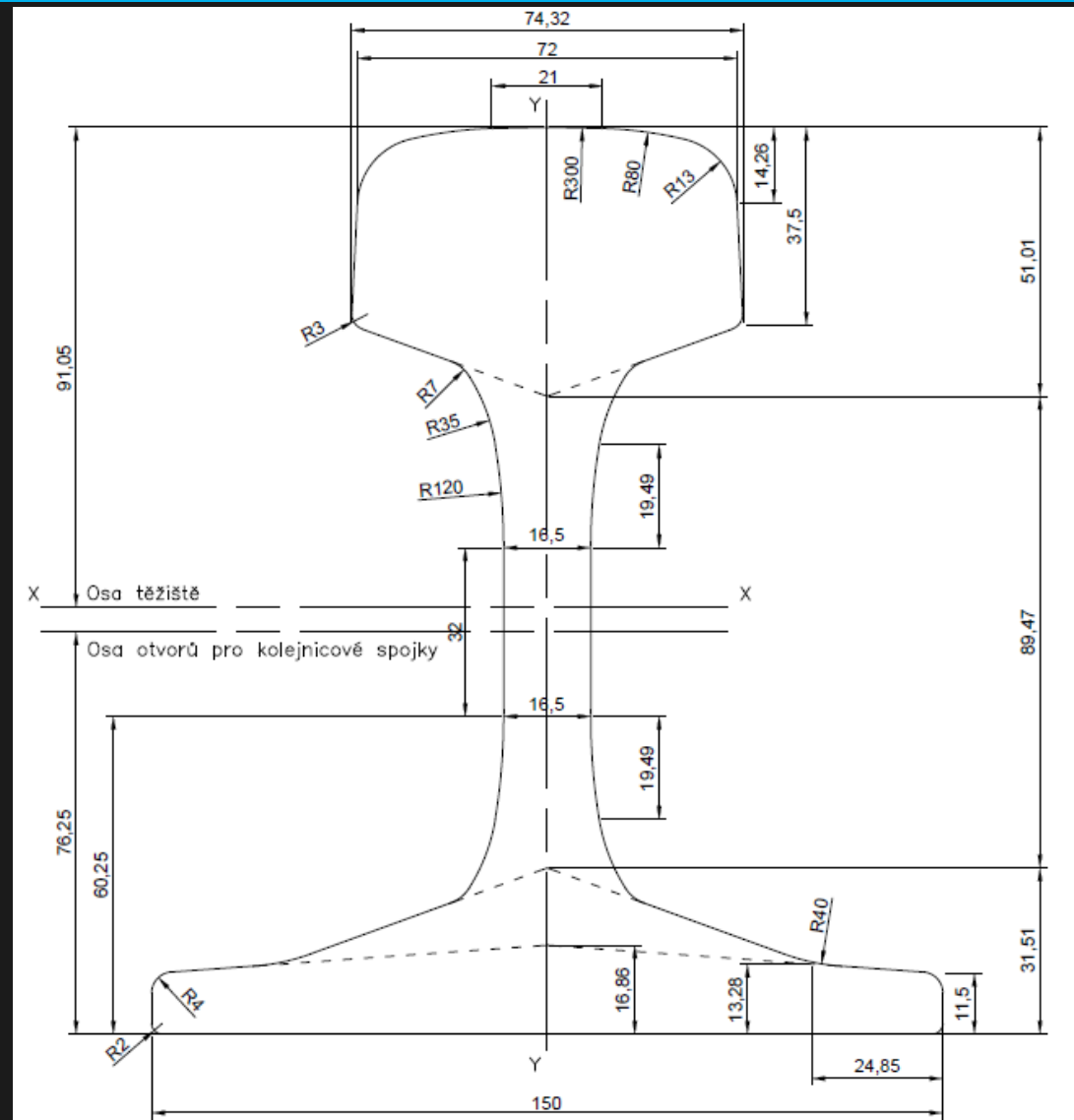
Funkce kolejnic

- přejímá kolové síly a roznáší je na pražce
- vede dvojkolí v příčném směru, přejímá příčné síly a roznáší je na pražce
- tvoří hladkou jízdní dráhu a pomocí adheze přejímá brzdné a rozjezdové síly
- na elektrifikovaných tratích plní funkci zpětného vedení pro napájení
- je součástí kolejových obvodů pro zabezpečovací zařízení

Tvary kolejnic

Rozměry kolejnice

Délky kolejnic

- 25 m – základní délka
- odlišné délky
  - u přejezdů
  - na mostech
  - v tunelech
  - v přípojných kolejových polích výhybkových konstrukcí
  - a další
- pro bezстыkovou kolej i kolejnice délky 36 a 75 m, pro koridory nevrtané

Kolejnicové styky

- umožňují
  - spojení dvou kolejnic
  - plynulost pojížděné hrany kolejnic
  - dostatečnou únosnost kolejnicového pásu
  - dilataci kolejnic
  - spolehlivou elektrickou vodivost, nebo naopak izolaci

Kolejnicové styky

elektrovodný styk

lepený izolovaný styk

Bezstyková kolej

Kolej s vyloučením kolejnicových styků

Bezstyková kolej

„Kolej s průběžně svařenými a při dovolené upínací teplotě upnutými kolejnicemi v kolejích i výhybkách. Za bezstykovou kolej se považuje kolej s kolejnicemi svařenými v délce 150 m a větší.“

– předpis SŽDC S 3/2

Bezstyková kolej

výhody

- odstranění styků – slabých míst v konstrukci kolejového roštu
- snížení hluku
- snížení dynamického namáhání koleje
- eliminace údržbových prací na kolejnicovém styku
  - podle některých zdrojů až 20 % snížení nákladů na údržbu trati

nevýhody

- vnesení značných osových sil od změny teploty do kolejnic

Bezstyková kolej

- důsledky vnesení osových sil od změny teploty do kolejnic:
- poruchy koleje
  - lomy kolejnic v zimním období
  - vybočení koleje v letním období

Bezstyková kolej

lom kolejnice

vybočení kolejnice

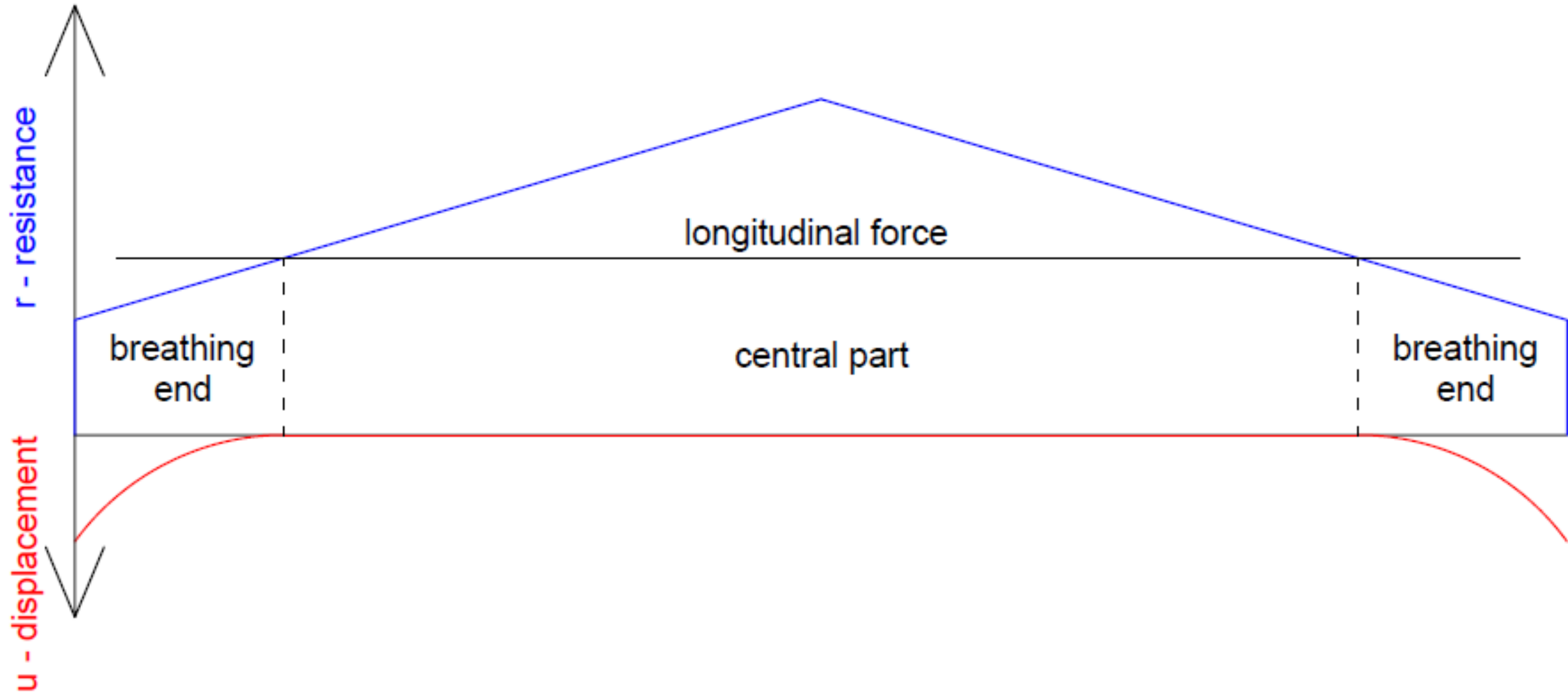

Bezstyková kolej

- teorie bezstykové koleje
  - dovolená upínací teplota
    - 17 – 23°C – v České republice
  - výpočet osového napětí
    - $\sigma = -\alpha \cdot \Delta t \cdot E$
    - např. pro $\Delta t = 53^\circ\text{C}$ vychází $\sigma = 133,56 \text{ MPa}$
  - průběh osového napětí

Bezstyková kolej

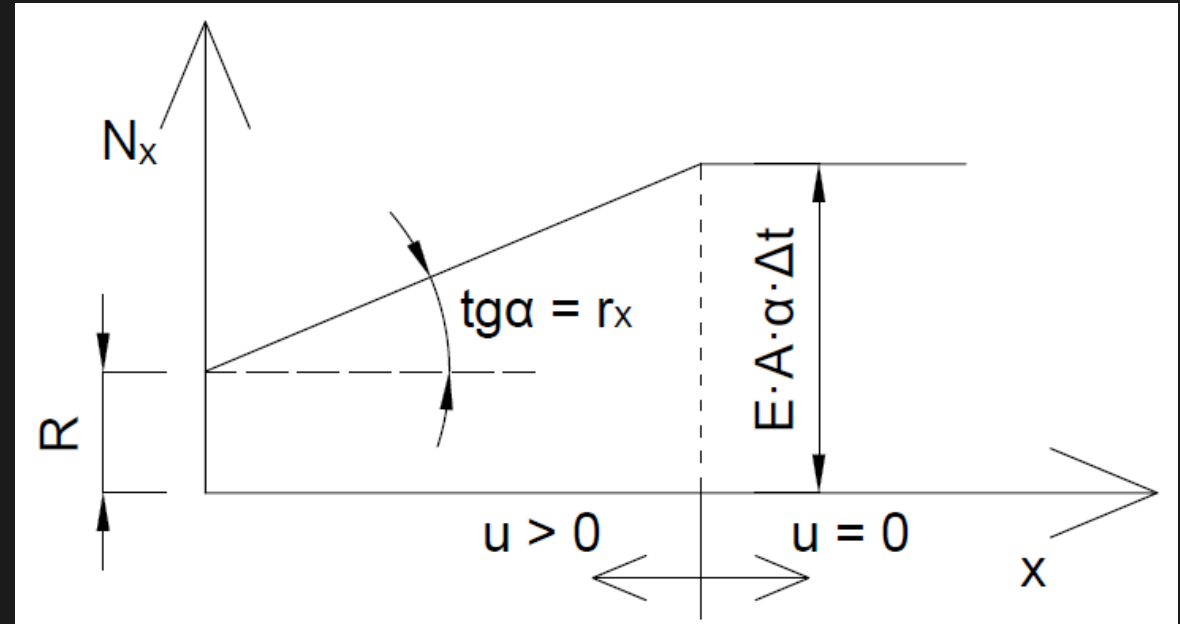
Bezstyková kolej

$$N_x = R + r_x \cdot x$$

$$\frac{d^2 u}{dx^2} = \frac{r_x}{E \cdot A}$$

$$u = \iint \frac{r_x}{E \cdot A}$$

$$u = \left[\frac{r_x}{2 \cdot E \cdot A} \cdot x^2 \right]_{l_{be}}^x = \frac{r_x}{2 \cdot E \cdot A} \cdot (x - l_{be})^2$$

Bezstyková kolej

upínací teplota

- teplota, při níž jsou v konstrukci koleje provedeny závěrné svary (bezstyková kolej je upnuta)
- v ČR 17 – 23°C
- v Německu 20 – 26°C
- ve Francii 20 – 30°C
- v USA 100 – 110°F (38 – 43°C)
- v Kanadě 90°F (32°C)

neutrální teplota

- teplota při níž je v konstrukci koleje nulové osově napětí od teploty
- vzápětí po provedení závěrných svarů se rovná upínací teplotě, se vzrůstajícím časem se liší

Bezstyková kolej

- faktory, které mohou ovlivňovat změnu neutrální teploty:
  - údržba
  - odstraňování závad
  - špatný stav upevnění
  - gradient průměrné teploty kolejnice
  - převažující nedostatek převýšení oblouku
  - použití pražcových kotev
  - převažující jednostranný směr tangenciálních sil na rozhraní kolo-kolejnice
  - a další

Metody měření

Přehled nedestruktivních metod používaných v ČR i ve světě

Metody měření

- destruktivní metody
  - rozřez kolejnice a uvolnění deformace
- nedestruktivní metody
  - deformační metody
  - metody založené na příčném posunu kolejnice
  - akustoelastické metody
  - magnetoelastické metody

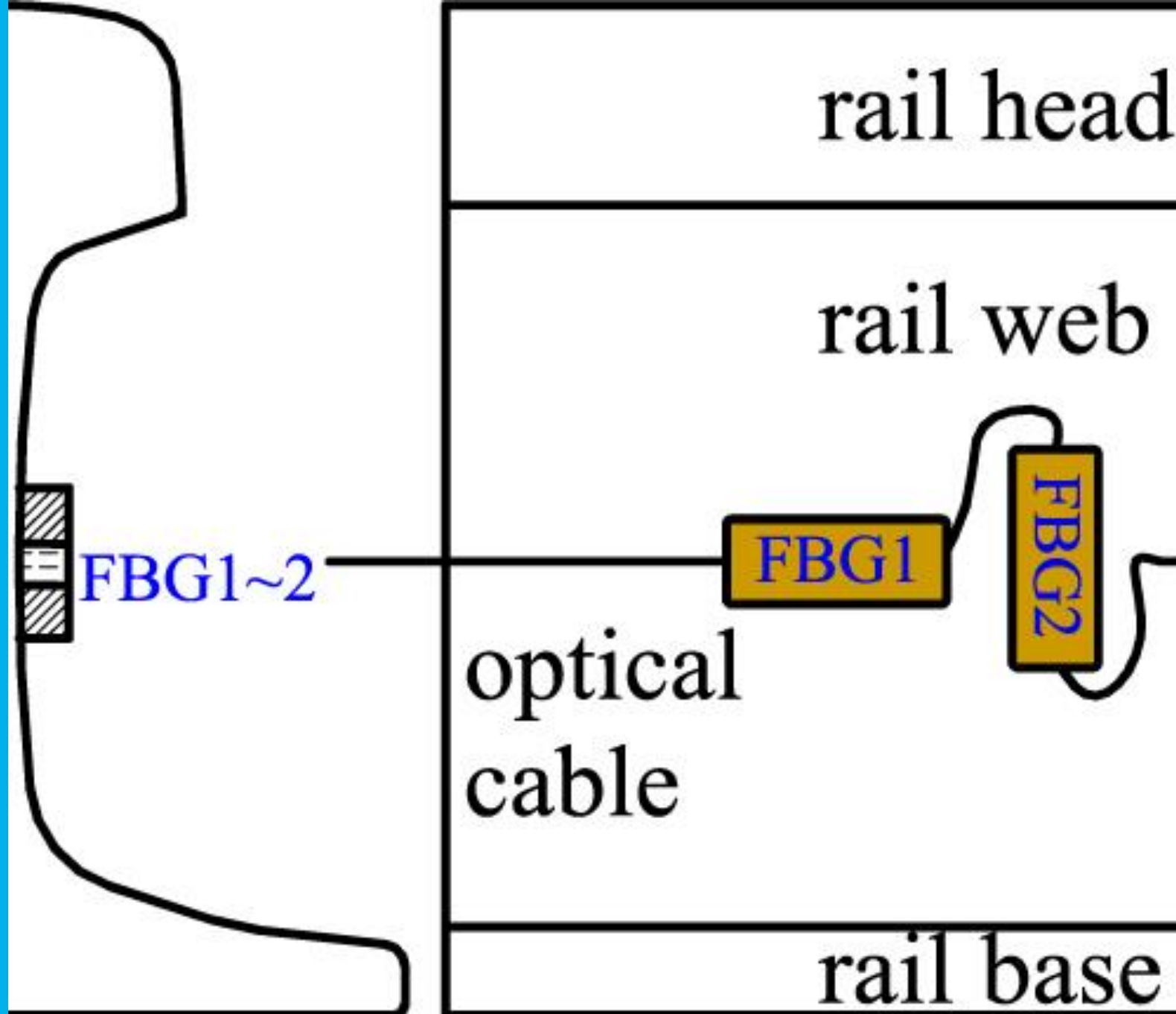
Deformační metody

Extensometr

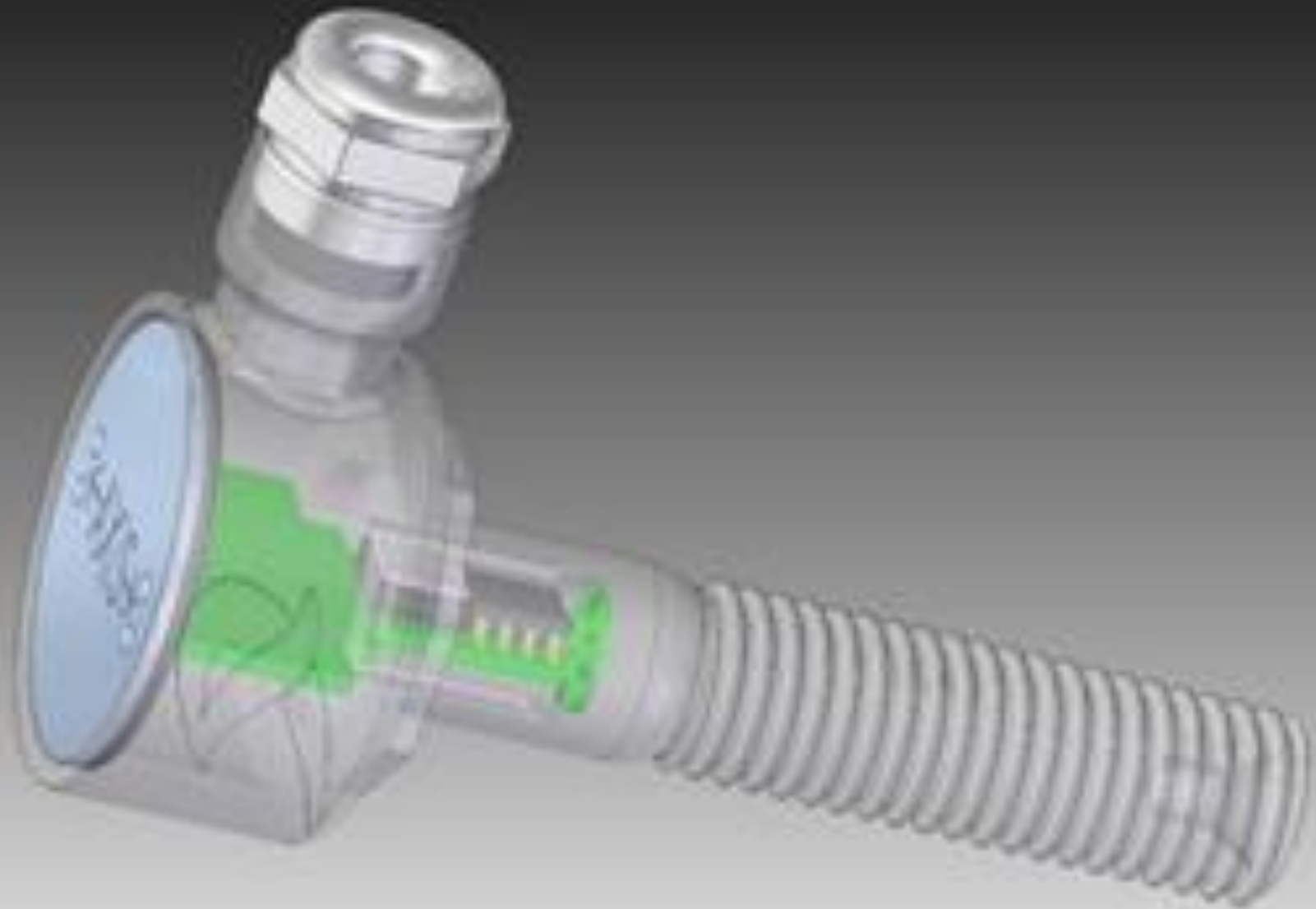

Deformační metody

Dvousměrný FBG sensor

Deformační metody

VORTOK Measure and Detect

Metody založené na
příčném posunu
kolejnice

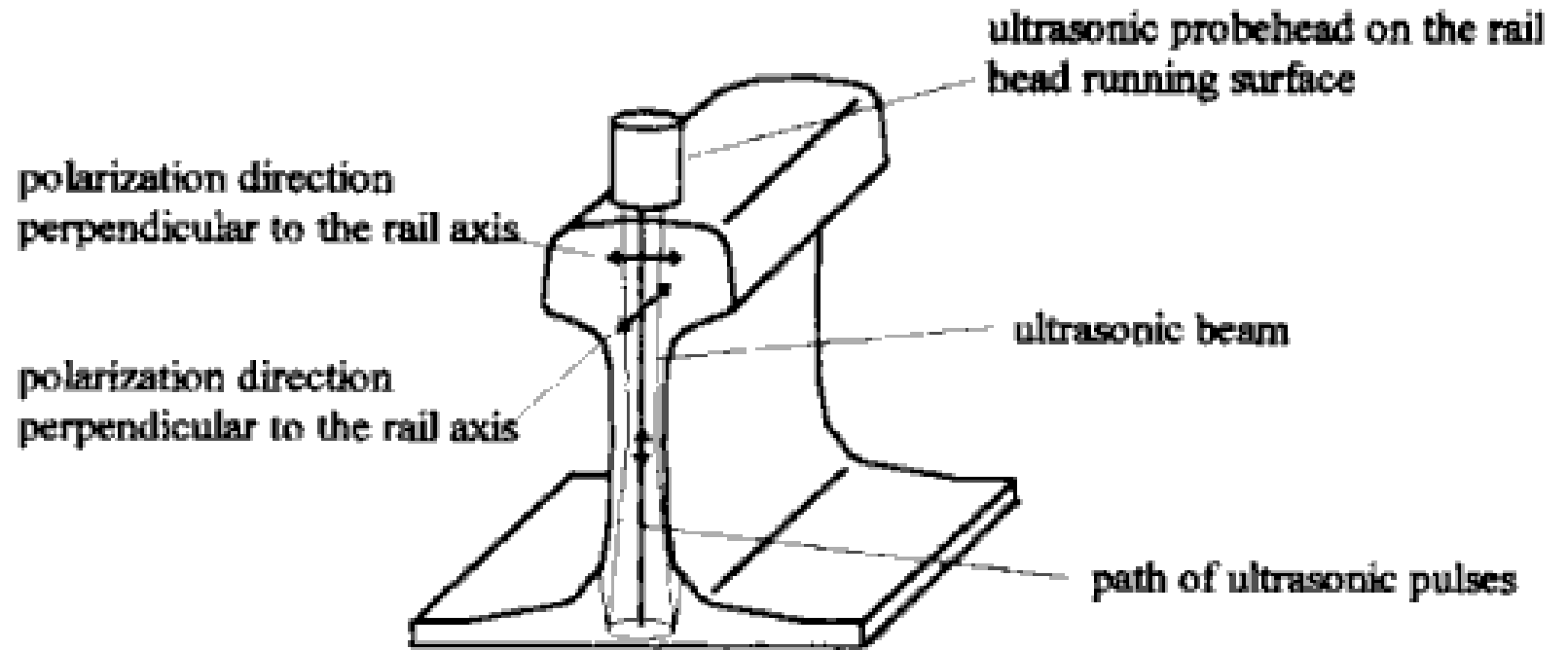
VERSE

Metody založené na příčném posunu kolejnice

Použití automatické strojní
podbíječky

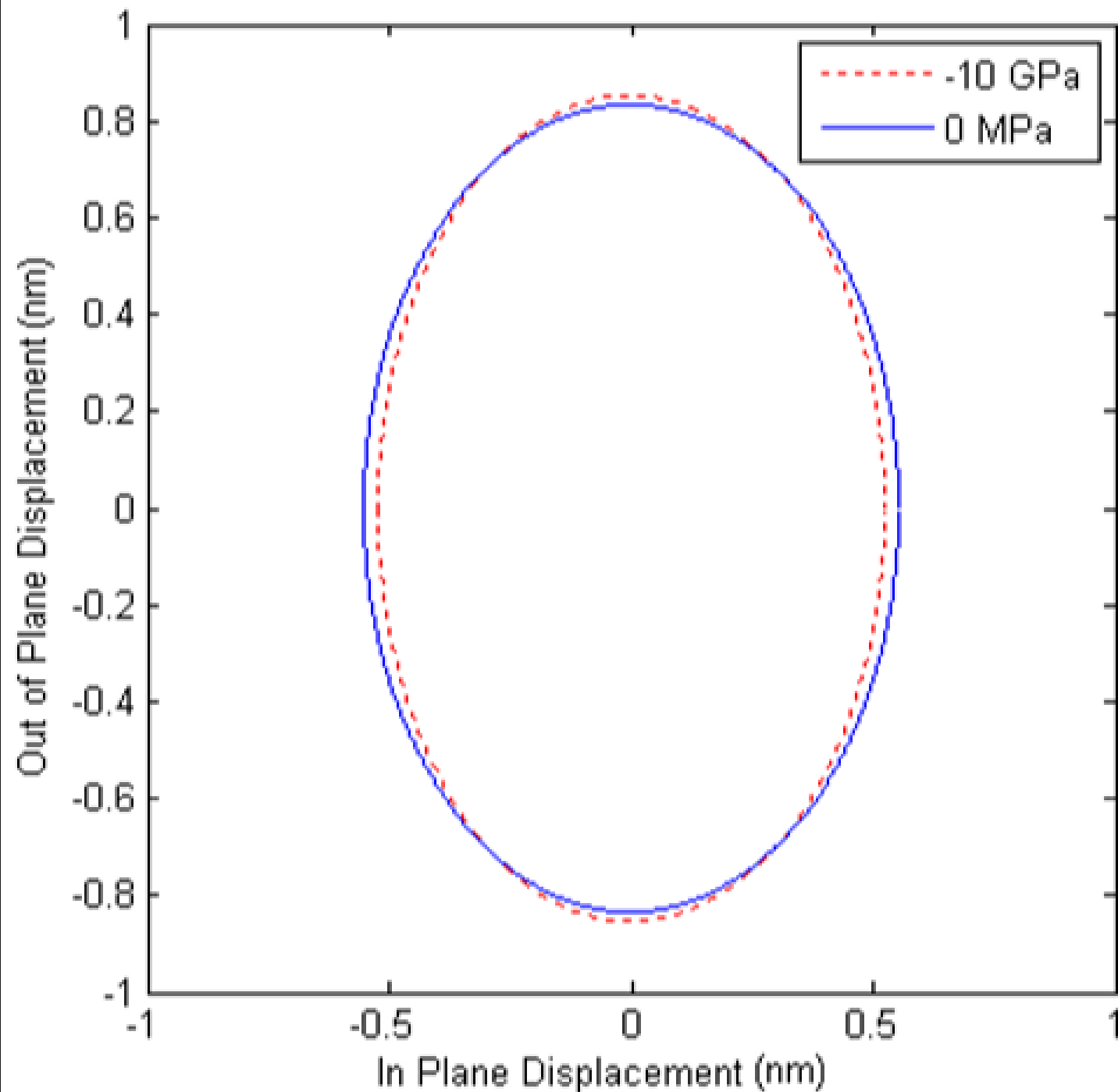

Akustoelastické metody

Akustoelastické metody

Měření polarizace Rayleighových povrchových vln

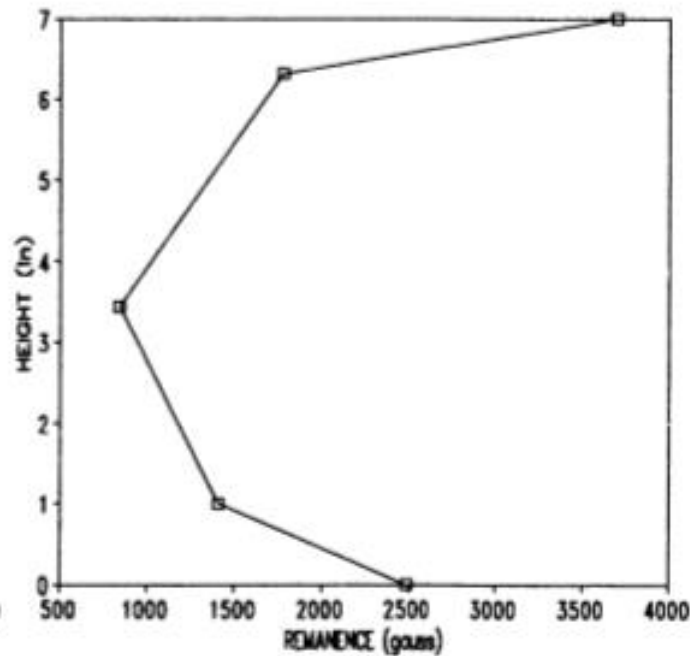
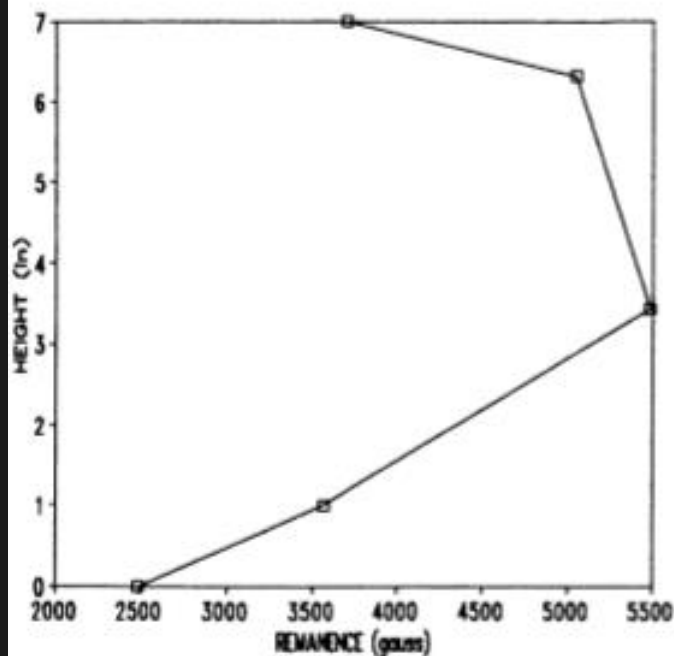
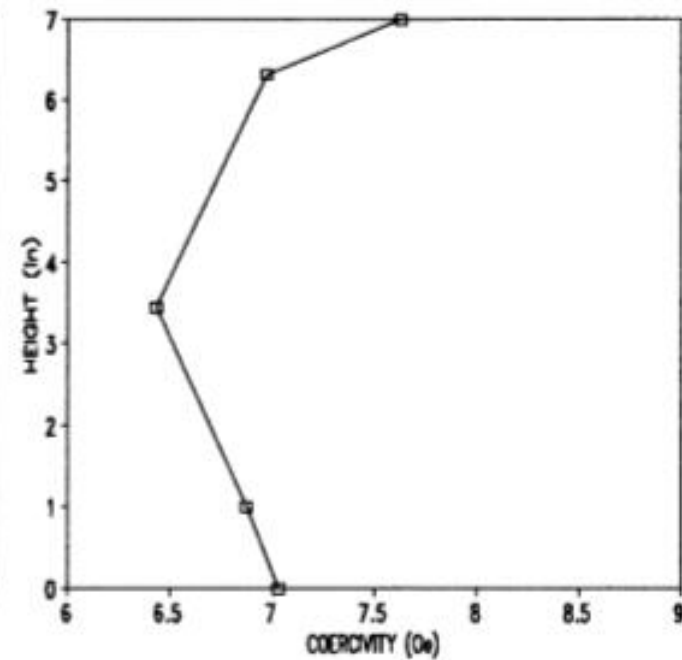
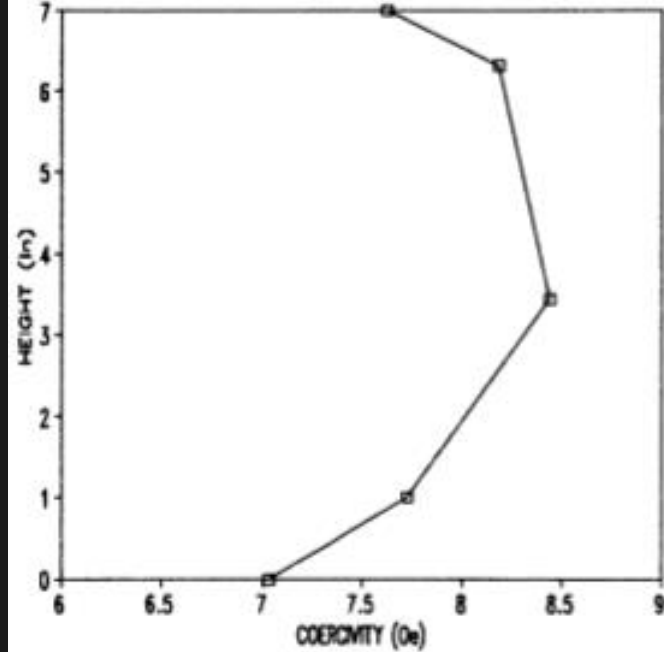
Akustoelastické metody

Měření vibrací

Magnetoelastické metody

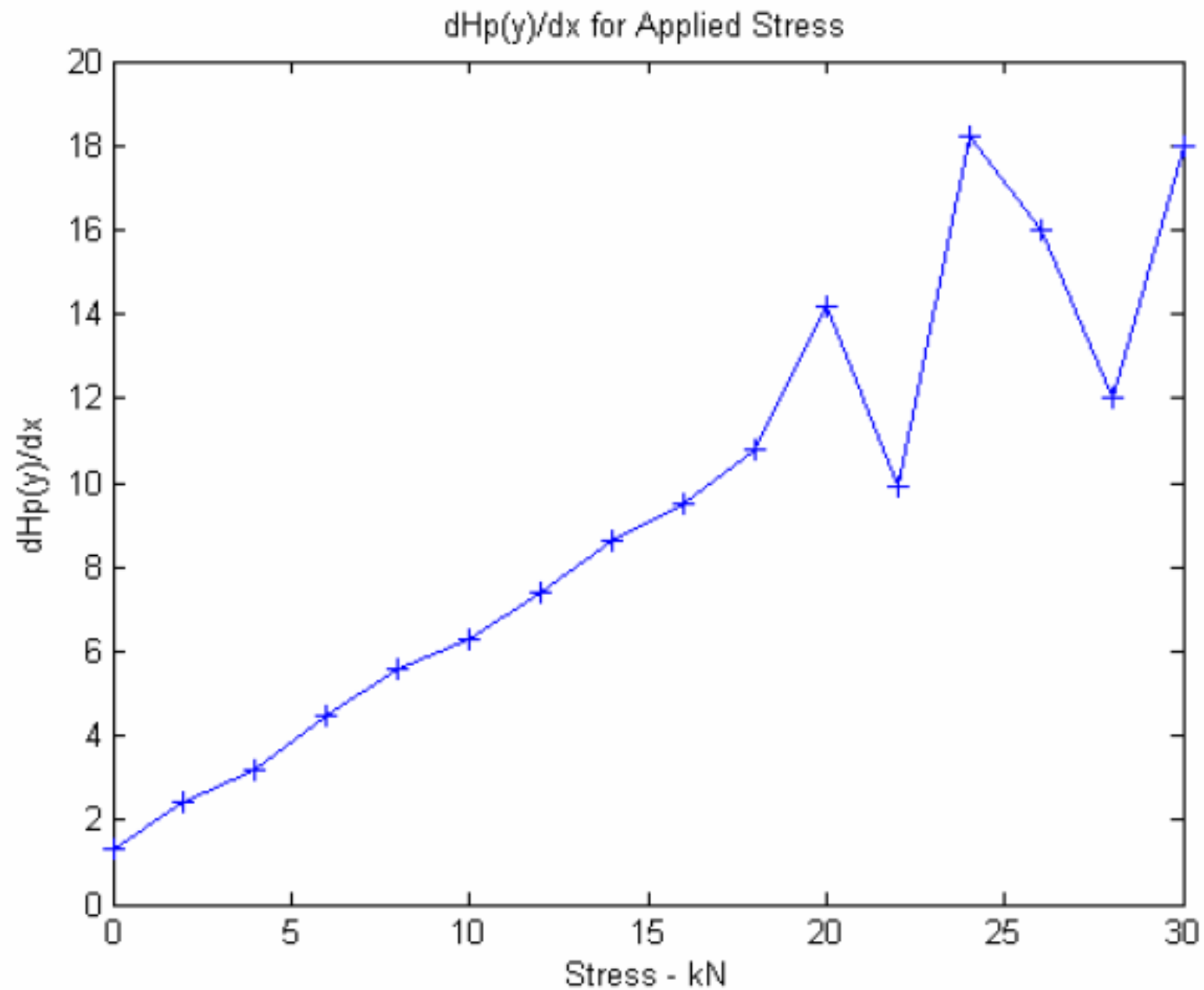
Měření magnetické hysterese

Magnetoelastické metody

Metal Magnetic Memory

Výzkum na DFJP

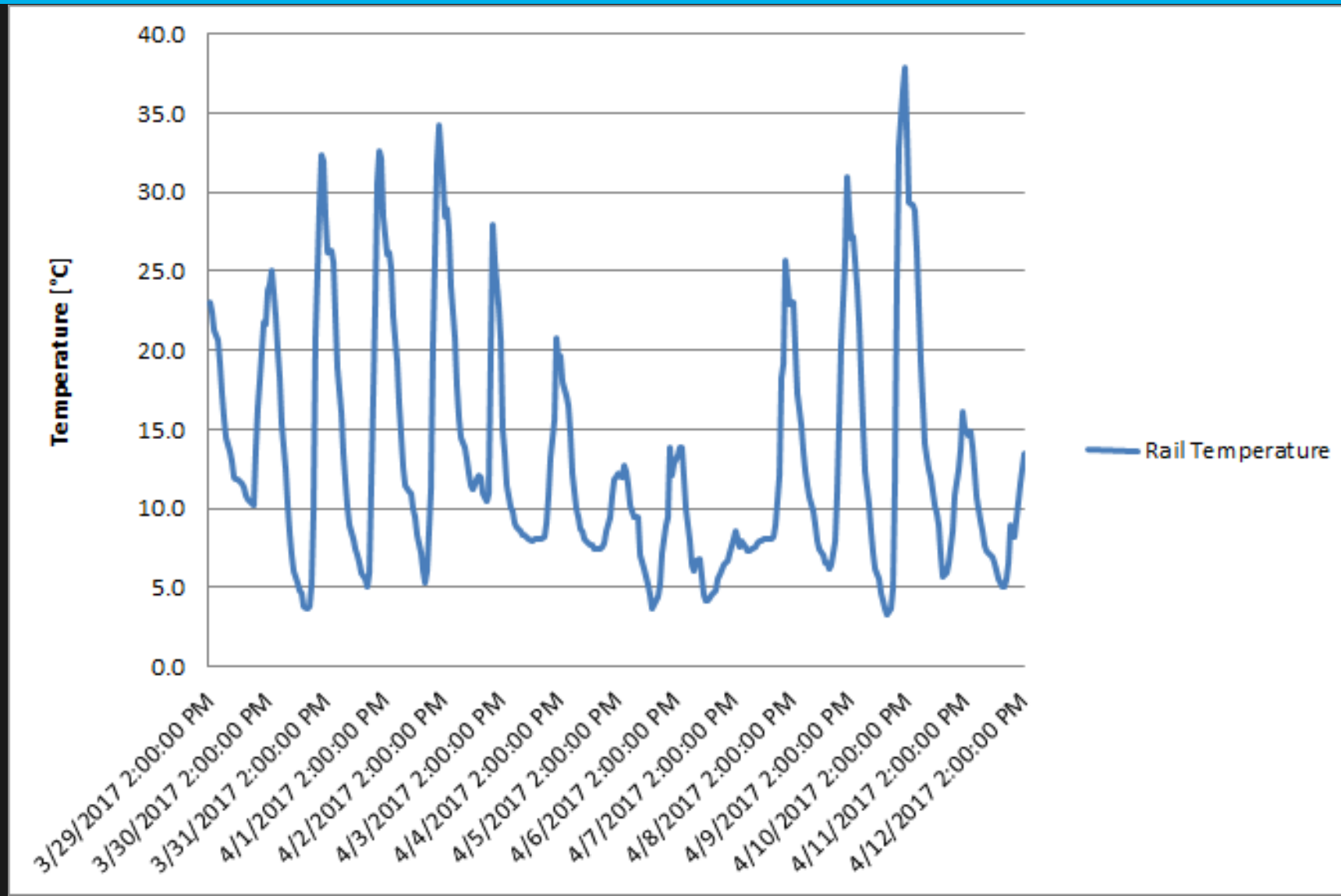
Měření teploty v hlavě kolejnice a vliv gradientu průměrné teploty kolejnice

Měření teploty v hlavě kolejnice

- pořízen vzorek kolejnice 60E2, délky 1,2 m
- do středu hlavy kolejnice vyvrtán otvor o hloubce 0,4 m
- do otvoru zavedena sonda Pt1000
- sonda připojena na data-logger Comet Systém S0121
- záznam dat 1x za hodinu od 29. března 2017

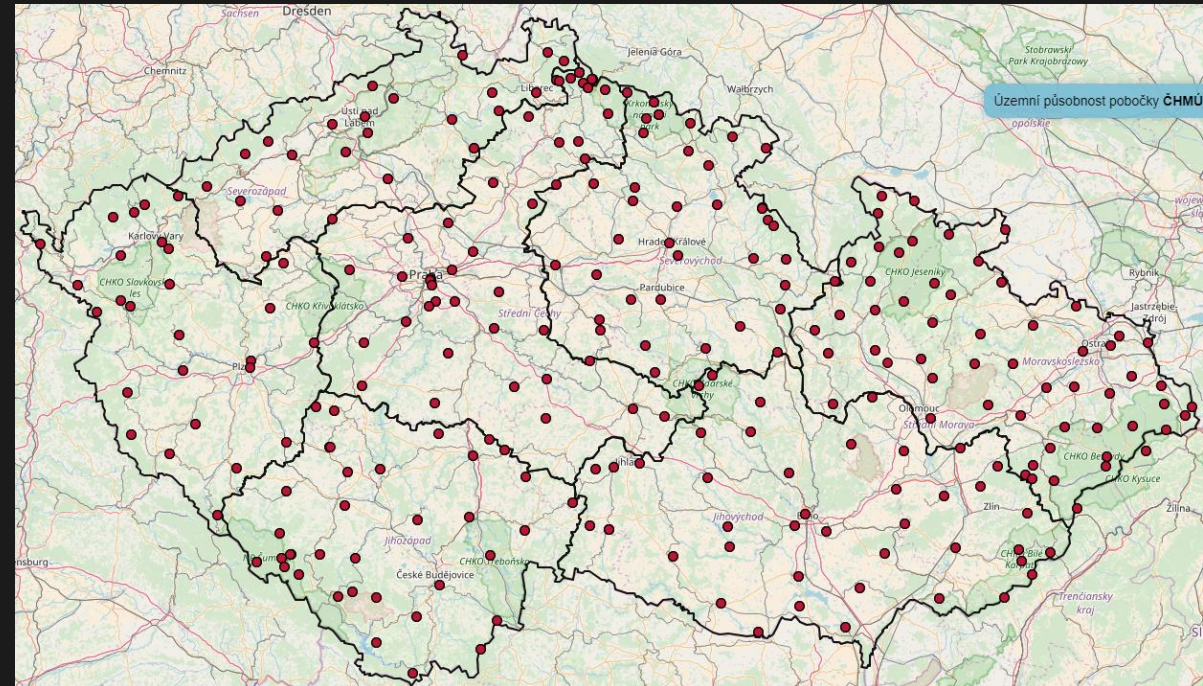

Měření teploty v hlavě kolejnice

Měření teploty v hlavě kolejnice

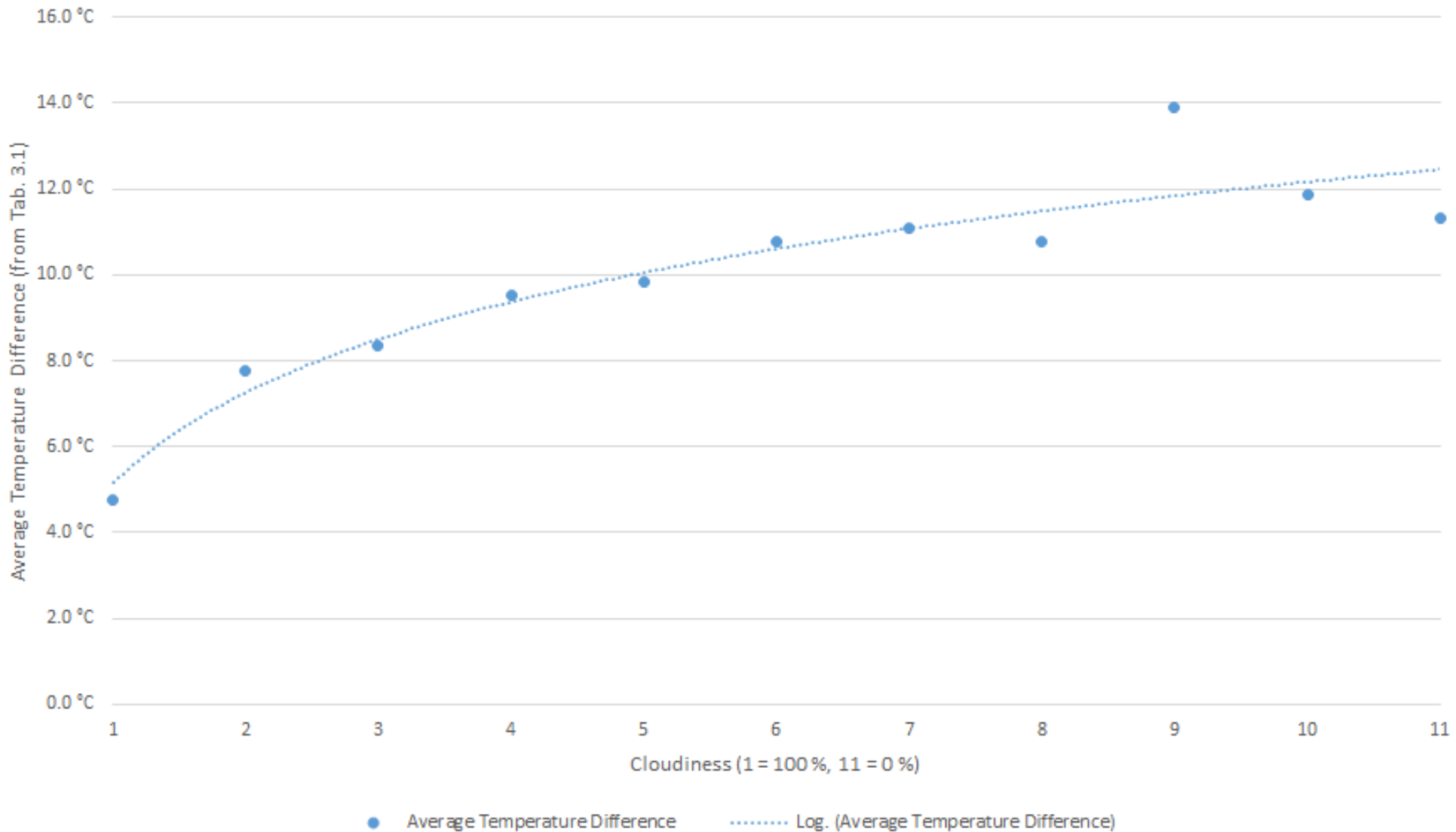
- získána data z ČHMÚ
  - teplota vzduchu z měřicí stanice H3PARD01 v hodinových intervalech od 1. dubna 2017 do 31. března 2018
  - desetiny oblačnosti ve standardních meteorologických termínech 7, 14 a 21 h

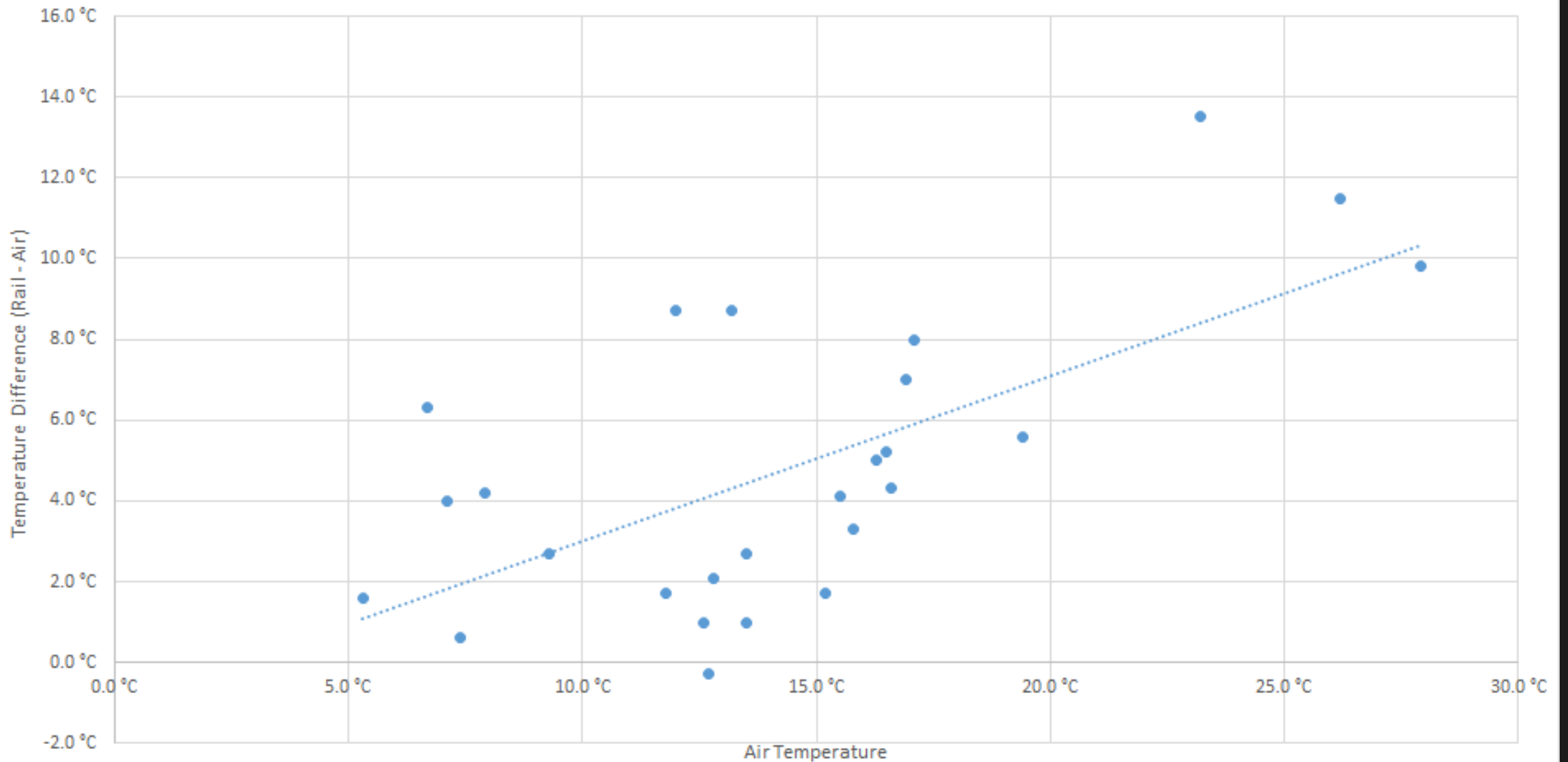
Měření teploty v hlavě kolejnice

oblačnost	průměrný teplotní rozdíl [°C]
100 %	4,769
90 %	7,769
80 %	8,357
70 %	9,533
60 %	9,838
50 %	10,769
40 %	11,082
30 %	10,767
20 %	13,900
10 %	11,860
0 %	11,325

Měření teploty v hlavě kolejnice

Měření teploty v hlavě kolejnice

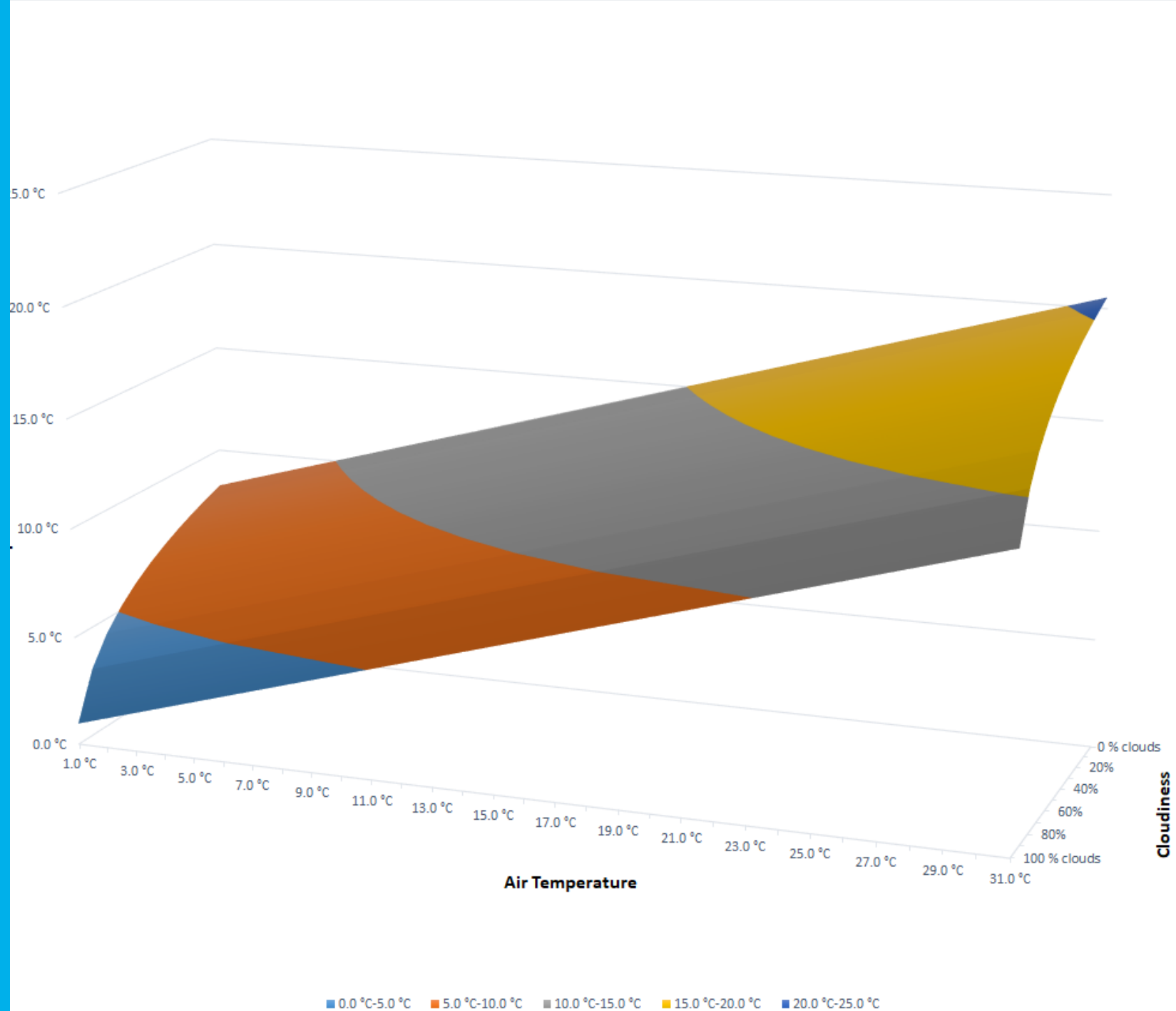

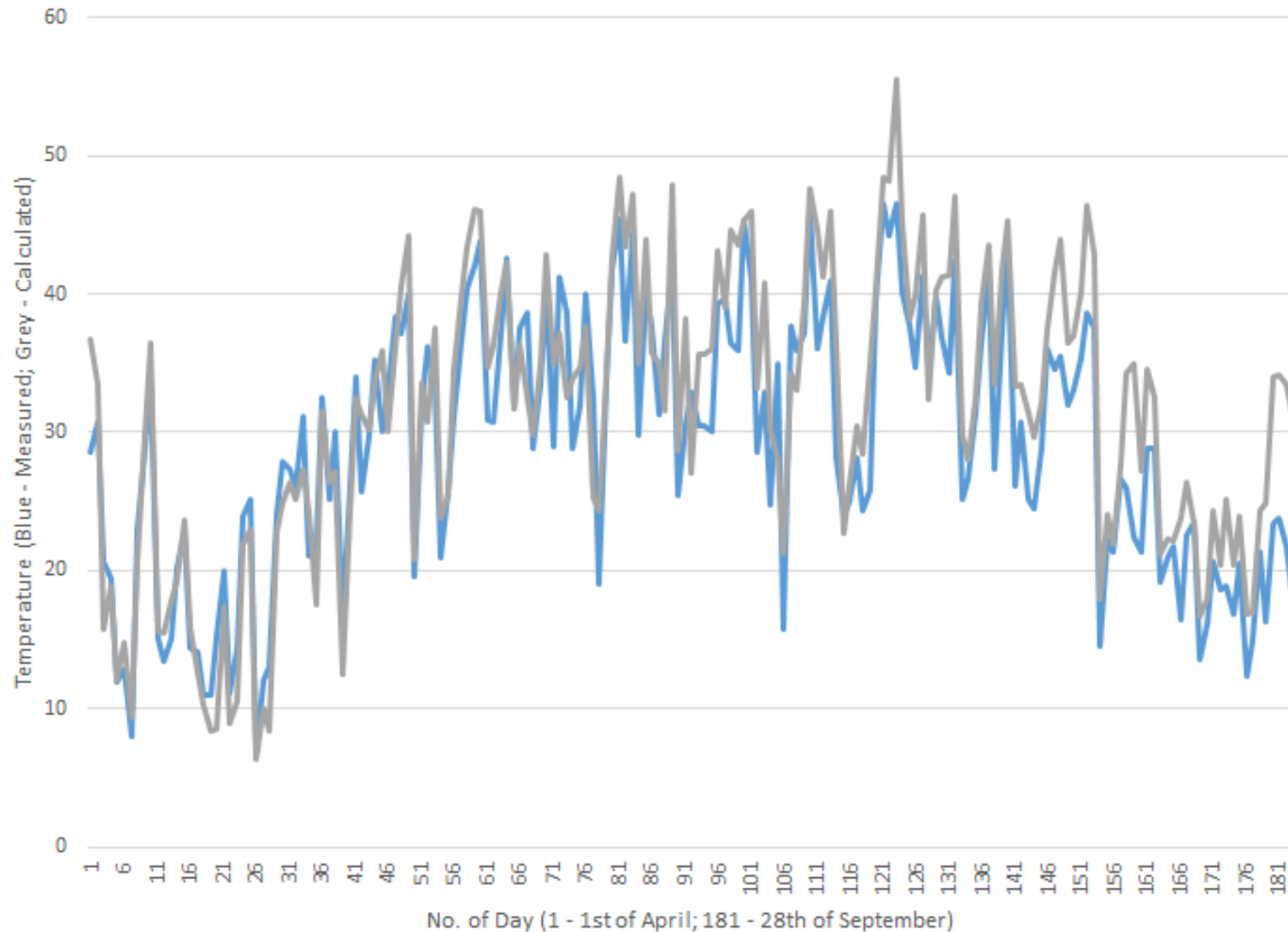
Měření teploty v hlavě kolejnice

- $$y = 1,4078 \cdot t + 3,0433 \cdot \ln\left(11 - \frac{x}{100\%}\right) - 1,072$$

vliv oblačnosti a teploty vzduchu na rozdíl
teploty kolejnice a vzduchu

Měření teploty v hlavě kolejnice

Měření vlivu gradientu průměrné teploty kolejnice

- vybrán traťový úsek Hanušovice – Podlesí na trati 025 (u zastávky Vlaské)
  - přechod prostředí z málo osvětleného (tunel) do velmi osvětleného (otevřená louka)
  - nízký železniční provoz
  - blízkost Pardubic

Měření vlivu gradientu průměrné teploty kolejnice

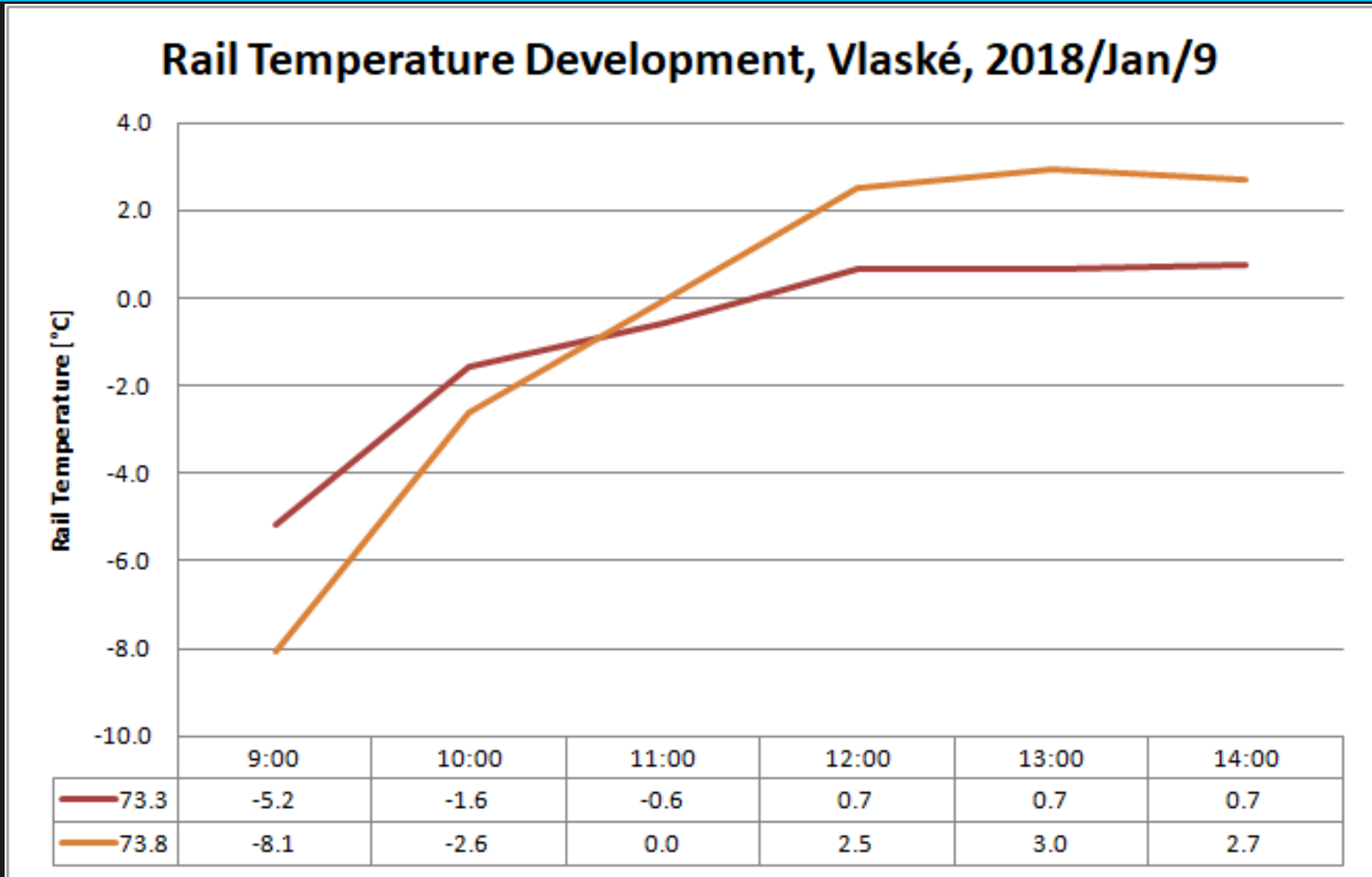
tunel Vlaské

staničení 73,8 km

Měření vlivu gradientu průměrné teploty kolejnice

Shrnutí

- bezстыková kolej umožňuje průjezd vlaku po nepřerušené kolejnicové hraně, snižuje náklady na údržbu a zvyšuje komfort jízdy, také ovšem vnáší do koleje osovou sílu
- nedestruktivní metody zatím nejsou dostatečné pro rychlé, přesné a spolehlivé měření aktuálního mechanického napětí v kolejnici
- existuje možnost parametrizace vlivů posunu neutrální teploty a její predikce výpočtem s určitou mírou pravděpodobnosti
- znalost aktuálního mechanického napětí v kolejnici je důležitá pro správu tratí a případné přijímání provozních opatření k mitigaci možných lomů kolejnic a vybočení koleje

Bibliografie

- PLÁŠEK, Otto. *Železniční stavby: železniční spodek a svršek*. Brno: Akademické nakladatelství CERM, 2004. ISBN 80-214-2621-7.
- SŽDC. *Běžná kolej (obrazová příloha)* [online]. červen 2009 [cit. 2018-11-30]. Dostupné z: <https://www.szdc.cz/o-nas/zeleznice-cr/historie-zeleznice/zeleznicni-svrsek/bezna-kolej-6.html>
- LIDMILA, Martin. *Konstrukce železniční tratě* [online]. , 18 [cit. 2018-11-30]. Dostupné z: <https://docplayer.cz/23496985-Katedra-zeleznicnich-staveb-ing-martin-lidmila-ph-d-b-617.html>
- *Broken rail* [online]. In: . [cit. 2018-12-03]. Dostupné z: ogrforum.ogaugerr.com
- Thermal Buckling — Center for Railway Research. In: *Texas A&M Transportation Institute - Texas A&M University* [online]. [cit. 2018-12-03]. Dostupné z: <https://groups.tti.tamu.edu/crr/current-research/thermal-buckling/>
- Universal tamping machine 09-32 4SY. In: *Wiebe* [online]. [cit. 2018-12-03]. Dostupné z: https://www.wiebe.de/wp-content/uploads/2017/03/09-32-4SY_1.jpg

Bibliografie

- Wladyslaw Koc, et. al. Okreslanie wartosci sil podluznych w szynach toru bezстыkowego. Problemy Kolejnictwa, 163, 2014. http://www.problemykolejnictwa.pl/images/PDF/163_3.pdf.
- Ping Wang, et. al. Longitudinal force measurement in continuous welded rail with bi-directional FBG strain sensors. Smart Materials and Structures, 25, 2015. <http://iopscience.iop.org/article/10.1088/0964-1726/25/1/015019>.
- Vortok, Ltd. Vortok measure and detect, 2012. Vortok, [2016-06-07], <http://www.vortok.com/rail-stress-management/vortok-measure-and-detect-2>.
- Vortok, Ltd. VERSE, 2012. Vortok, [2016-05-31], <http://www.vortok.com/rail-stress-management/verse>.
- Jacek Szelazek. Monitoring of thermal stresses in continuously welded rails with ultrasonic technique, June 1998. NDTnet, 1. June 1998, [2016-05-30], <http://www.ndt.net/article/dresd97/szelazek/szelazek.htm>.
- Stefan Hurlebaus. Determination of longitudinal stress in rails, 2011. College Station, Texas, Transportation Research Board of the National Academies, <http://onlinepubs.trb.org/Onlinepubs/IDEA/FinalReports/Safety/S15Report.pdf>.
- Michael J. Koob. The development of a vibration technique for estimation of neutral temperature in continuously welded railroad rail, 2005. Champaign, Illinois, University of Illinois at Urbana-Champaign, [http://railtec.illinois.edu/CEE/images/pdf/Thesis/Koob%20MS%20thesis%20\(final\).pdf](http://railtec.illinois.edu/CEE/images/pdf/Thesis/Koob%20MS%20thesis%20(final).pdf).

Bibliografie

- D. Utrata, A. Strom, and M. Negley. Stress measurement in railroad rail using ultrasonic and magnetic technique. *Review of Progress in Quantitative Nondestructive Evaluation*, 14, 1995. <http://lib.dr.iastate.edu/cgi/viewcontent.cgi?article=2577&context=qnde>.
- Ping Wang, et. al. Stress measurement using magnetic Barkhausen noise and metal magnetic memory testing. 17th World Conference on Nondestructive Testing, 2008. <http://iopscience.iop.org/article/10.1088/0957-0233/21/5/055703>.
- Liu Xing-Han. The "Calibrated length of rail" method for measuring rail temperature stress. AREMA Proceedings of the 2000 Annual Conference, 2000. https://www.arena.org/files/library/2000_Conference_Proceedings/00006.pdf.
- Andrew Kish and Gopal Samavedam. Continuous welded rail track buckling safety assurance through eld measurements of track resistance and rail force. *Transportation Research Record*, 1991. 1289, <http://onlinepubs.trb.org/Onlinepubs/trr/1991/1289/1289-004.pdf>.
- Wladyslaw Koc and Andrzej Wilk. Investigations of methods to measure longitudinal forces in continuous welded rail tracks using the tamping machine. *Journal of Rail and Rapid Transit*, 223(1), 2009. <http://journals.sagepub.com/doi/abs/10.1243/09544097JRRT204>.
- Dario Vangi and Antonio Virga. A practical application of ultrasonic thermal stress monitoring in continuous welded rail. *Experimental Mechanics*, 47, 2007. <https://link.springer.com/article/10.1007/s11340-006-9016-6>.
- Michael Dominic Alexander Junge. Measurement of applied stresses using the polarization of Rayleigh surface waves, 2003. Atlanta, Georgia, School of Civil and Environmental Engineering, Institute of Technology, https://smartech.gatech.edu/bitstream/handle/1853/5337/junge_michael_d_a_200312_ms.pdf.

Bibliografie

- Richard Weaver. Vibration measurement of rail stress, 2006. Champaign, Illinois, Transportation Research Board of the National Academies, http://onlinepubs.trb.org/onlinepubs/archive/studies/idea/finalreports/highspeedrail/hsr-48final_report.pdf.
- Jozef Parchanski. Pomiary naprezenia osiowego w szynach kolejowych metoda analizy czestotliwosci drgan swobodnych. Zeszyty Naukowe Politechniki Slaskiej, 144, 1995. Seria: Elektryka, http://delibra.bg.polsl.pl/Content/40990/BCPS_45013_1995_Pomiary-naprezenia-o.pdf.
- Vesna Damljanovic and Richard L. Weaver. Laser vibrometry technique for measurement of contained stress in railroad rail. Journal of Sound and Vibration, 282(1):341 { 366, 2005. <http://www.sciencedirect.com/science/article/pii/S0022460X04003189>.
- Y. Tsuchida, M. Enokinozo. Stress evaluation by chaotic characteristics of barkhausen noise. Review of Quantitative Nondestructive Evaluation, 22, 2003. https://www.google.com/url?sa=t&rct=j&q=&esrc=s&source=web&cd=1&cad=rja&uact=8&ved=0ahUKEwifr42345rVAhVDAVAKHT2WBoEQFggmMAA&url=http%3A%2F%2Fextras.springer.com%2F2003%2F978-0-7354-0117-4%2Fcdr_pdfs%2Findexed%2F1545_1.pdf&usg=AFQjCNFI2XRnDApfiTBzi0ztK69mW1dzyg.
- Alfred Wegner. Stress-free temperature monitoring using different measuring technologies – experiences and assessment. Proceedings of 10th International Heavy Haul Association Conference, 2013. http://www.mavthermit.hu/fileadmin/downloads/4.1/Paper_IHHC_2013_SFT_Wegner.pdf.
- Michal Siroky and Jaroslav Voltner. Mereni upinaci teploty pristrojem RailScan. Nova zeleznicni technika, 1, 2002.
- F. Navai Effects of tensile and compressive stresses on the passive layers formed on a type 302 stainless steel in a normal sulphuric acid bath. Journal of Materials Science, 30, 1995. <https://link.springer.com/article/10.1007/BF00356115>.

Děkuji za pozornost

Ing. Petr Vnenk

Výzkumné a výukové centrum v dopravě | Katedra dopravního stavitelství
Dopravní fakulta Jana Pernera

© Univerzita Pardubice, 2018